א) אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד שנאמר [1] ויבא המלך דוד וישב לפני ה' כדאמר רב חסדא בעזרת נשים הכא נמי בעזרת נשים והיכא איתמר דרב חסדא אהא [א] ב) מיתיבי דתניא היכן קורין בו בעזרה ראב"י אומר בהר הבית שנאמר [2] ויקרא בו לפני הרחוב אשר לפני שער המים ואמר רב חסדא בעזרת נשים [3] ויברך עזרא את ה' האלהים הגדול ג) מאי גדול אמר רב יוסף אמר רב שגדלו בשם המפורש רב גידל אמר [4] ברוך ה' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם אמר ליה אביי [ב] לרב דימי ודילמא שגידלו בשם המפורש א"ל אין אומרים שם המפורש בגבולים ולא (א) והכתיב [ג] [5] ויעמוד עזרא הסופר על מגדל עץ אשר עשו לדבר ואמר רב גידל שגדלו בשם המפורש הוראת שעה היתה ד) [ד] [6] ויצעקו אל ה' אלהים בקול גדול מאי אמור אמר רב ואיתימא ר' יוחנן בייא בייא היינו האי דאחרביה למקדשא וקליה להיכליה וקטלינהו לכולהו צדיקי ואגלינהו לישראל מארעהון ועדיין מרקד בינן כלום יהבתיה לן אלא לקבולי ביה אגרא לא איהו בעינן ולא אגריה בעינן נפל להו פיתקא מרקיעא דהוה כתב בה אמת אמר רב חנינא שמע מינה ה) חותמו של הקב"ה אמת אותיבו בתעניתא תלתא יומין ותלתא לילואתא מסרוהו ניהליהו נפק אתא כי (ב) גוריא דנורא מבית קדשי הקדשים אמר להו נביא לישראל היינו יצרא דעבודת כוכבים שנאמר [7] ויאמר זאת הרשעה בהדי דתפסוה ליה אשתמיט ביניתא ממזייא ורמא קלא ואזל קליה ארבע מאה פרסי אמרו היכי נעביד דילמא חס ושלום מרחמי עליה מן שמיא אמר להו נביא שדיוהו בדודא דאברא וחפיוהו לפומיה באברא דאברא משאב שאיב קלא שנאמר ויאמר זאת הרשעה וישלך אותה אל תוך האיפה וישלך את אבן העופרת אל פיה אמרו הואיל ועת רצון הוא נבעי רחמי איצרא דעבירה בעו רחמי ואמסר בידייהו אמר להו חזו דאי קטליתו ליה להוא (ג) כליא עלמא חבשוהו תלתא יומי ובעו ביעתא בת יומא (ד) בכל ארץ ישראל ולא אשתכח אמרי היכי נעביד נקטליה כליא עלמא ניבעי רחמי אפלגא פלגא ברקיעא לא יהבי כחלינהו לעיניה ושבקוהו ואהני דלא מיגרי ביה לאיניש בקריבתה במערבא מתנו הכי רב גידל אמר (ה) גדול שגדלו בשם המפורש ורב מתנא אמר [8] האל הגדול הגבור והנורא והא דרב מתנא [ה] מטייא לדרבי יהושע בן לוי דאמר רבי יהושע בן לוי למה נקרא שמן אנשי כנסת הגדולה שהחזירו עטרה ליושנה אתא משה אמר [9] האל הגדול הגבור והנורא אתא ירמיה ואמר נכרים ו) מקרקרין בהיכלו איה נוראותיו לא אמר נורא אתא דניאל אמר נכרים משתעבדים בבניו איה גבורותיו לא אמר גבור אתו אינהו ואמרו אדרבה זו היא (ו) גבורת גבורתו שכובש את ז) [ו] יצרו שנותן ארך אפים לרשעים ואלו הן נוראותיו שאלמלא מוראו של הקב"ה היאך אומה אחת יכולה להתקיים בין האומות ורבנן היכי עבדי הכי ועקרי תקנתא דתקין משה אמר רבי אלעזר מתוך שיודעין בהקב"ה שאמתי הוא לפיכך לא כיזבו בו: וקורא אחרי מות ואך בעשור: ורמינהי ח) מדלגין בנביא ואין מדלגין בתורה לא קשיא ט) כאן בכדי שיפסיק התורגמן כאן בכדי שלא יפסיק התורגמן והא עלה קתני מדלגין בנביא ואין מדלגין בתורה ועד כמה מדלג בכדי שלא יפסיק התורגמן הא בתורה כלל כלל לא אמר אביי לא קשיא כאן בענין אחד כאן בשני ענינין והתניא י) מדלגין בתורה בענין אחד ובנביא בשני ענינין כאן וכאן בכדי שלא יפסיק התורגמן ואין מדלגין מנביא לנביא ובנביא של שנים עשר מדלגין

ובלבד

אין ישיבה בעזרה. דכתיב לעמוד לשרת (דברים יח) העומדים שם לפני ה' (שם) ולא מצינו בה ישיבה: **אלא למלכי בית דוד שנאמר ויבא המלך דוד וישב וגו'.** כשאמר לו נתן הנביא אתה לא תבנה הבית כי ימלאו ימיך וגו': **ויברך עזרא וגו'.** בההוא ענינא דויקרא לפני הרחוב כתיב ברוך ה' אלהים וגו' כך תיקנו באותו היום לומר במקדש בסוף כל ברכה וברכה כדאמרינן במסכת תענית (דף טז:): **בגבולין.** כל חוץ לעזרה קרי גבולין: **בייא בייא.** לשון זעקה וקובלנא: **האי דאחרביה לבית המקדש.** מבקשין רחמים שימסר בידם יצר הרע של עבודת כוכבים: **לקבולי אגרא.** שנכוף אותו ונקבל שכר: **פיתקא.** כתב: **אמת.** כלומר מסכים אני עמכם: **אמר להו נביא.** זכריה בן עדו: **ביניתא.** שיער: **כדודא דאברא.** בקיר של עופרת: **זאת הרשעה.** וישלך אותה אל תוך האיפה ט) (ויתן) את אבן העופרת אל פיה: **שאיב קלא.** נכנס הקול לתוך העופרת ואינו יוצא ממנו: **כליא עלמא.** יכלה העולם שלא תהא פריה ורביה: **ביעתא בת יומא.** ביצה הנולדה בו ביום לפי שפסק החימום מן המעים ואפילו אותן שעיברה התרנגולת כבר אינן מתבשלין במעיה: **לפלגא.** שיהא שולט באדם ליזקק לאשתו ולא לאחרת: **כחלינהו.** סימו את עיניו ע"י כחול: **האל הגדול הגבור והנורא.** אשר לא ישא פנים: **עובדי כוכבים מקרקרים בהיכלו.** שראה שרי נבוכדנצר נכנסין להיכל ומריעים בו ככל לנוס: **לא אמר נורא.** בפרשת הנה חנמאל כתיב עושה חסד לאלפים ומשלם עון אבות אל חיק בניהם אחריהם האל הגדול והגבור ה' צבאות שמו (ירמיה לב): **דניאל לא אמר גבור.** בתפלתו בספרו (דניאל ט): **עובדי כוכבים משתעבדים בבניו.** זה שבעים שנה: **זו היא גבורתו.** שכובש יצרו כל השנים הללו שנשתעבדו בהן ומאריך אפו על כל הגזירות שגוזרים על בניו: **ואלו הן נוראותיו שאלמלא מוראו וכו'.** מן יום החורבן אתה למד נוראותיו שכל האומות נאספו להשמידם ונתקיימו מהן: **ורבנן.** ירמיה ודניאל: **שהוא אמתי.** מסכים על האמת ושונא את השקר: **כאן בכדי שיפסיק התורגמן.** הא דקתני אין מדלגין בפרשה הרחוקה מזה שקודם שגולל ספר תורה עד מקום הדילוג יפסיק התורגמן המתרגם פסוק שקרא הקורא ונמצאו צבור יושבין ומצפין אין זה כבוד צבור אבל אך בעשור סמוכה היא לאחרי מות ויכול לגלול שם קודם שיפסיק התורגמן: **בענין אחד.** כגון הכא ששתי הפרשיות מדברות בענין יוה"כ מדלגין ובכדי שלא יפסיק התורגמן והא דקתני דאפילו בכדי שלא יפסיק נמי לא ידלג בשני ענינים לפי שדברי תורה היא אזהרות ועונשין ומצות וצריך שיכנסו בלב השומעין וכשאדם יוצא משיטה ז) לשיטה אחרת אינו נוח להתבונן: **והתניא.** בניחותא:

אין ישיבה בעזרה. פירשתי לעיל בפרק שני (דף כה.) גבי זקן יושב במערבה:

ועד כמה הוא מדלג בכדי שלא יפסיק התורגמן. לא בעי לשנויי דאתורה קאי משום דקתני אין מדלגין בתורה הדר קא מפרש ועד כמה מותר לדלג בתורה בכדי שלא יפסיק התורגמן והא דאסרו בנביא בכדי שיפסיק התורגמן וי"ל דאין הכי נמי דהוה מצי לשנויי הכי אלא אביי מתרץ לו האמת כאן בענין אחד כאן בשני ענינין כדתניא וכו':

ובלבד

עין משפט נר מצוה

א ב ג מיי' פי"ב מהל' תפלה הלכה ח והלכה יג סמג עשין יט טוש"ע א"ח סי' קמד סעיף א:

◆

תורה אור השלם

1. ויבא המלך דויד וישב לפני יי ויאמר מי אני יי אלהים ומי ביתי כי הביאתני עד הלם: דברי הימים א יז טז
2. ויקרא בו לפני הרחוב אשר לפני שער המים מן האור עד מחצית היום נגד האנשים והנשים והמבינים ואזני כל העם אל ספר התורה: נחמיה ח ג
3. ויברך עזרא את יי האלהים הגדול ויענו כל העם אמן אמן במעל ידיהם ויקדו וישתחו ליי אפים ארצה: נחמיה ח ו
4. ברוך יי אלהי ישראל מן העולם ועד העלם ויאמרו כל העם אמן והלל ליי: דברי הימים א טז לו
5. ויעמד עזרא הספר על מגדל עץ אשר עשו לדבר ויעמד אצלו מתתיה ושמע ועניה ואוריה וחלקיה ומעשיה על ימינו ומשמאלו פדיה ומישאל ומלכיה וחשם וחשבדנה זכריה משלם: נחמיה ח ד
6. ויקם על מעלה הלוים ישוע ובני קדמיאל שבניה בני שרביה בני כנני ויזעקו בקול גדול אל יי אלהיהם: נחמיה ט ד
7. ויאמר זאת הרשעה וישלך אתה אל תוך האיפה וישלך את אבן העפרת אל פיה: זכריה ה ח
8. ועתה אלהינו האל הגדול הגבור והנורא שומר הברית והחסד אל ימעט לפניך את כל התלאה אשר מצאתנו למלכינו לשרינו ולכהנינו ולנביאנו ולאבתינו ולכל עמך מימי מלכי אשור עד היום הזה: נחמיה ט לב
9. כי יי אלהיכם הוא אלהי האלהים ואדני האדנים האל הגדל הגבר והנורא אשר לא ישא פנים ולא יקח שחד: דברים י יז

◆

גליון הש"ס

גמרא ויצעקו וכו' ויזעקו בקול גדול אל ה' אלהיהם כצ"ל:

◆

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת

◆

רבינו חננאל

אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד, שנאמר, ויבא המלך דוד וישב לפני ה'. ושנינן כדאמר רב חסדא כי עזרא דכתיב ביה ויקרא בו לפני הרחוב אשר לפני שער המים, בעזרת הנשים קרא. כך כהן גדול בעזרת הנשים היה קורא ומותר לו לישב שם. כתיב ויברך עזרא את ה' אלהים, מאי אמר אמר רב יוסף ברוך המבורך. א"ל אביי לרב דימי אימא שבירכו בשם המפורש א"ל אין אומרים שם המפורש בגבולים כלומר אין מברכין בשם המפורש חוץ לעזרה. ולא, והכתיב ויעמוד עזרא הסופר על מגדל עץ אשר עשו לדבר, ואמר רב יהודה אמר רב שגידלו בשם המפורש. והנה זה בגבולין הוה. ושנינן הוראת שעה היתה, דכתיב ויצעקו בקול גדול אל ה' האלהים. מאי אמור, אר"י ואיתימא רבי נתי בייא בייא כו'. רב מתנא אמר ויברך עזרא את ה' האלהים הגדול שגידלו בשם המפורש א) אמר ברוך ה' האלהים אלהי ישראל מן העולם ועד העולם. במערבא מתנו גידול אמר שגידלו בשם המפורש. רב מתנא אמר אמר האל הגדול הגבור והנורא. והא דרב מתנא נטייא לדר' יהושע בן לוי דאמר למה נקראו אנשי כנסת הגדולה שהחזירו עטרה ליושנה, כאשר אמר משה רבינו האל הגדול הגבור והנורא. כי בא ירמיה ולא אמר גבור בא דניאל ולא אמר נורא. באו אילו ואמרו אדרבה זהו גבורתו שכובש אפו ומאריך לרשעים. נורא, שאלמלא נוראותיו אין אומה אחת מתקיימת בין ע' אומות. וירמיה ודניאל הנביאים הללו איך באו לעקור דברי משה רבינו. ושני רבי יצחק מתוך שיודעין בהקב"ה שהוא אמת לא כיזבו. וקורא אחרי מות ואך בעשור. מכלל דמדלגי והתנן מדלגין בנביא ואין מדלגין בתורה. ושנינן הא דתני אין מדלגין בשני ענינין מענין לענין אחר, והא דתני מדלגין בענין אחד. והתניא כן מדלגין בתורה בענין אחד ובנביא אפילו בשני ענינים. וזה וזה בכדי שלא יפסוק התורגמן, ואין מדלגין מנביא לנביא, ובנביא של שנים עשר מדלגין.

מסורת הש"ס

א) לעיל כה. תמיד כז. סנהדרין קא: סוטה מ. מא: קדושין עח., ב) עי' רש"א, ג) [תוס' ספרים פ"ג הלכה ח ירוש' איתא כמאי גדלו רב אמר גדלו בשם המפורש רבה אמר בברכה גדלו], ד) סנהדרין סד., ה) שבת נה., ו) [בעי' איתא מרקדין], ז) [צ"ל בעשו כן גרס ע"י], ח) מגילה כד. ט) סוטה מא., ע) [צ"ל וישלך].

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' שם המפורש בגבולין ולא והכתיב ויזעקו בקול גדול אל ה' אלהיהם ואמר רב גידל שגדלו בשם המפורש הוראת שעה היתה ויזעקו בקול גדול אל ה' אלהיהם מאי אמור כו' כצ"ל ותיבות ויעמוד עזרא על מגדל עץ אשר עשו לדבר נמחק: (ב) שם נפק אתא כי גוריא. נ"ב פירש"י בפרק ארבע מיתות אפי' קטן: (ג) שם דאי קטליתו ליה להוא גברא איחרב כולי עלמא. נ"ב ורש"י גורס כליא עלמא: (ד) שם ביעתא בת יומא לחולה בכל א"י: (ה) שם מתנו הכי רב גידל אמר ויזעקו בקול גדול שגדלו: (ו) שם אדרבה זו היא גבורתו שכובש כצ"ל: (ז) רש"י ד"ה בענין אחד כו' וכשאדם יוצא משיטה אחת לשיטה אחרת:

◆

הגהות הגר"א

[א] גמרא (מיתיבי) תו"מ: [ב] שם (לרב דימי) תא"מ: [ג] שם (ויעמוד עזרא הסופר על מגדל עץ אשר עשו לדבר) תא"מ. וכ"צ ויזעקו בקול גדול: [ד] שם (ויצעקו אל ה' אלהים) תא"מ וכ"צ ויזעקו: [ה] שם מטייא. צ"ל מסייע: [ו] שם יצרו. צ"ל [illegible]:

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] גמרא מיתיבי דתניא היכן קורין בו בעזרה. נ"ב עיין מהרש"א ופ"י ולענ"ד למחוק מלת מיתיבי כאן וכן במסכת סוטה דף מ ע"ב. ואח"כ אתיא הכא כפשיטות שפיר והיכא איתמר דר"ח אהא דתניא וכו' וכן בסוטה צ"ל דתניא תחת מלת מיתיבי ועפ"ז יובנו דברי התו"י כאן שפירשו דאהקהל קאי ותמה הפ"י דבסוטה פריך מינה אמתני' דכ"ג ולפי"ז ל"צ מיתיבי אתי שפיר על נכון ידי"ק:

◆

תוס' ישנים

הא דאיכא מהלכי ש"מ דאית ליה דכלאים אסור דלא ניתנו ליהנות בהם ולא קשיא ליה איסור כלאים עד בסוף גבי כלעה וכן שמעון הצדיק שנכנס בבגדי כהונה במדינה ופריך מיניה על ברייתא דקתני בה במדינה אסור אבל במקדש ניחא ליה דמותר אפילו שלא בעידן עבודה וכן בסוף תוספתא דכלאים בגדי כהן גדול שיוצא כהן במדינה חייב ובמקדש בין לשרת ובין שלא לשרת פטור מפני שהן ראוין לעבודה וקתני נמי התם בגדי כהונה ובגדי כהן גדול אין בהם משום כלאים ישלא בעידן עבודה איצטריך למימר הכי ובמנחות בפרק התכלת (מג.) ובחולין פרק כל הבשר (דף קי:) דקדקנו עדיין כפירוש ברייתא זו של תוספתא. מ"ר: ותיפוק לי משום כלאים, תימה מאי שנא דלאיסור כלאים פשיטא ליה דאיכא וגבי מעילה מספקא ליה אי ניתנו ליהנות בהם אי לא וטעמא דלא ב"ד מתנה עליהם לא שייך הכא: נומר שיהו קדושין לאתלין י"ל דלאו קדשי ה' נקראו לענין מעילה כיון שניתנו ליהנות בהם דלא ניתנה תורה למלאכי השרת והוי לגבי בלאי דמעילה דומיא דקדשים קלים דקדשי מזבח דלא חזו להקרבה לא הן ולא דמיהן. מ"ר: אלא לאו כנגד דלאשיהן ש"מ. בפ"ק דתמיד (דף כז:) דהי ולאיבעית אימא כאותם שאין בהם כלאים פי' דלא מיירי באבנטו ותנא בתרא דפשיט מיניה הכא דניתנו ליהנות בהם לא מייתי התם כלל: בבגדי כהונה קשין הן דאמר רב הונא כו'. פי' רש"י דמשום גמדא דנרש שריא וכן בגדי כהונה שרי והקשה רבינו יעקב מדאמר בריש ערכין ובהתכלת (דף מג.) שמ"ה הואיל ואשתרי כלאים לגבייהו כו' אלמא איסור כלאים מן התורה יש בהן ומפרש רבינו יעקב בגדי כהונה קשים הם הלכך לא גזור בהו רבנן לאיסורן להעלים תחתיו דאמר רב הונא בריה דרב יהושע האי נמטא גמדא דנרש שריא פי' לבגדים קשים לפי שאין בהן איסור אלא מדרבנן כדתנן (כלאים פ"ט מ"ב) הלבדין אסורין מפני שהן שועים ויכין דקשים הם לא אסרום חכמים הכא נמי אפילו בבגדים שיש בהן איסור לבישה מן התורה בקשין כיון דהעלאה תחתיו [אינו] אלא מדרבנן לא גזרו חכמים מיהא בקשין כיון שאינם כשאר בגדים ולא חיישינן נמי שמא תכרך נימא אחת על בשרו: ובמקדש מותר כו'. יש"ה בכל הר הבית דדייקינן לעיל שינה היא דלא הא הלוכי כי משמע דהשתא דאסקינן דמותר ליהנות בהם דהיינו במקום דשיטה מותרים שם מותר ללכת דהיינו אפילו בהר הבית א) ובעזרה אין מותר ליכן דאין ישיבה בעזרה: כיון שהגיעו להר גריזים מיד חרשוהו כו'. תימה לר"ר אלחנן וכי היו עובדין להר גריזים והיו מימים שמעון הצדיק והלא לא נמצאו עד ר' מאיר כדאמר בחולין (דף ו.) דמות יונה מצאו להם בהר גריזים כו' ופריך דמיירי הכא קודם שנתגיירו כמו שמפרש רבינו יעקב שנעשו גרי אמת אותן שכתוב בהן את ה' היו יראים ואת אלהיהם היו עובדין וישוב בימי ר' מאיר מצאו [illegible] אותוי לקלקולם הראשון: איבעית אימא ראוין לבגדי כהונה כו'. תימה דאמר בקדושין פרק האומר (דף סו.) גבי ינאי המלך הקם להם בציץ שבין עיניו [illegible] (עי"ב סוף לע"ה): מיתיבי היכן קורין בו בעזרה כו'. ולפרשת הקהל קאי יהו"ה הכא: ברוך ה' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם. לפי פי' רש"י משמע שסובר שאותו היום תיקנו לומר כן אבל במקדש ראשון לא היו אומרים אותו אלא שונין אמן במקדש ומיהו משמע שלעולם לא ענו [illegible] תיקנו לומר מן העולם ועד העולם לומר שני עולמות יש יהבי אמר פי' הרואה (דף נד.) שתיקנו לומר מן העולם ועד העולם מפני המינין והיינו [illegible] מכל לנ: ירמיה אמר נורא מקרקרין כו'. גבי ירמיה גרס ולא אמר נורא וגבי דניאל גרס ולא אמר גבור וכן הוא במקרא כדפי' רש"י ויגיבתא.

א) אולי צ"ל ורב גידל אמר ברוך ה' וכו'.

א) צ"ל [illegible]

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones